

on-line >>> www.alnari.rs
mail to >>> office@alnari.rs

Naziv originala:
STEPHEN KING
THE STAND

Copyright © by Stephen King, 1978
Copyright © za srpsko izdanje Alnari d.o.o. 2009

ISBN 978-86-7710-484-9

STEPHEN KING

UPORIŠTE DRUGI DEO

Preveo Goran Skrobonja

alnari
PUBLISHING

Beograd, 2010.

KNJIGA II

NA GRANICI
5. JUN – 6. SEPTEMBAR 1990.

*Došli smo brodom, 'Mejflauer' se zove
Došli smo brodom oplovivši oko meseca
Došli smo u najneizvesniji sat ovog doba
i zapevali američku pesmu
Ali nema veze, nema veze
Blagoslov ne može večno da te prati...*

– POL SAJMON

*Svuda tražim drajv-in
i mesto za parkiranje
gde hamburgeri cvrče po celu noć i dan
Da! Džuk-boks se trese
od zvuka sa ploča u SAD.
I baš mi je milo što živim u
SAD.
Šta god poželiš imaš tu,
u SAD.*

– ČAK BERI

43 Neki mrtvac je ležao nasred Glavne ulice varoši Mej u Oklahomi.

• Nik nije bio iznenađen. Video je mnogo leševa otkad je otišao iz Šojoa, a pretpostavljao je da nije video ni hiljaditi deo svih mrtvacu kraj kojih je svakako prošao. Tu i tamo, zasićeni zadah smrti u vazduhu bio je dovoljan da u njemu izazove nesvesticu. Još jedan mrtvac više ili manje nije značio ništa.

Ali kada je mrtvac ustao, u njemu je užas planuo tolikom silinom da je izgubio kontrolu nad biciklom. Bajs je zavr ludao, zaklatio se, a onda pao, tako da je Nik izleteo kao iz pračke na asfalt Oklahominog puta broj 3. Posekao je šake i ogrebao čelo.

„A, bre, gospodine, baš ste se stumbali“, rekao je leš dok je prilazio Niku na način koji se najbolje mogao opisati kao ljubazno posrtanje. „Vala, baš! Svega mi!“

Nik nije shvatio ništa od toga. Gledao je u tačku na asfaltu između šaka gde su curile kapi s njegovog posečenog čela i pitao se koliko je ta posekotina teška. Kada mu je ruka dodirnula rame, setio se leša i brže-bolje se odaljio na dlanovima i donovima cipela, sa sjajem užasa u oku koje mu nije bilo prekriveno povezom.

„Nemo' da tako begate“, rekao je leš i Nik je shvatio da to uopšte i nije leš, već neki mladić koji ga je posmatrao, sav ozaren srećom. U jednoj ruci je držao načetu flašu viskija i Nik je sada razumeo. To nije bio leš, već čovek koji se napio i obeznanio nasred puta.

Nik mu klimnu glavom i napravi krug palcem i kažiprstom. U tom trenutku mu kap topla krvi curnu u oko koje mu je obradio Rej But, tako da ga je zažigalo. On podiže povez i protrlja oko nadlanicom. Danas je sa te strane malo bolje video, ali kad bi zatvorio zdravo oko, svet bi se opet povukao u nešto tek malčice jasnije od šarene mrlje. Namestio je povez, a onda polako prišao ivičnjaku i seo kraj „plimuta“ sa kanzaskim tablicama koji se polako slegao na pneumaticima. Video je odraz posekotine na čelu

u braniku plimuta. Izgledala je ružno, ali ne i duboko. Pronaći će neku ovdašnju drogeriju, dezinfikovati to i prekriti hanzaplastom. Pomislio je kako sigurno u svom sistemu ima još dovoljno penicilina da se odbrani od gotovo svega, ali zbog toga koliko je malo nedostajalo da podlegne ogrebotini od metka na butini, užasavao se mogućnosti infekcije. Uklo-nio je komadiće šljunka iz dlanova, mršteći se.

Čovek sa flašom viskija posmatrao je sve to bez ikakvog izraza na licu. Da je Nik podigao pogled, to bi mu se smesta učinilo čudnim. Kad se okrenuo da pregleda ranu u odrazu u braniku, lice tog čoveka postalo je sasvim nepomično. Bilo je prazno, glatko i lišeno bora. On je na sebi imao čist, ali izlizan radnički kombinezon na tregere i teške radničke cokule. Bio je visok oko metar i osamdeset, a kosa mu je bila toliko plava da je izgledala gotovo belo. Oči su mu bile svetloplave i prazne, i sudeći po kosi boje morao je biti švedskog ili norveškog porekla. Izgledao je kao da nema više od dvadeset tri godine, ali Nik je kasnije ustanovio da mu mora biti četrdeset pet ili tu negde, zato što je pamtio kraj Korejskog rata i to kako se njegov tata mesec dana kasnije vratio kući u uniformi. Uopšte se nije postavljalo pitanje nije li on to možda izmislio. Izmišljanje Tomu Kulenu nije bilo jača strana.

On je stajao tamo bezizražajnog lica, kao isključeni robot. Onda, malo-pomalo, lice mu je oživelo. Oči crvene od viskija zasvetlucale su mu. Osmehnuo se. Ponovo se setio šta ta situacija nalaže da se kaže.

„A, bre, gospodine, baš ste se stumbali. Vala, baš! Svega mi!“ Trepnuo je zbog količine krvi na Nikovom čelu.

Nik je u džepu imao beležnicu i olovku, i oboje mu je ostalo tamo uprkos padu. Napisao je: „Samo ste me uplašili. Mislio sam da ste mrtvi sve dok se niste uspravili. Dobro sam. Postoji li u gradu drogerija?“

On pokaza beležnicu čoveku u radničkom kombinezonu. Čovek je uze. Pogleda ono što je tamo bilo napisano. Vрати je. S osmehom reče: „Ja sam Tom Kulen. Ali ne umem da čitam. Došao sam samo do trećeg razreda, ali tad mi je bilo šesnaest, pa me je tata naterò da batalim školu. Rekò je da sam prevelik.“

Retardiran, pomisli Nik. Ja ne mogu da govorim, a on ne ume da čita. Za trenutak je ostao potpuno zbunjen.

„A, bre, gospodine, baš ste se stumbali!“ uskliknuo je Tom Kulen. U neku ruku, bilo je to za obojicu prvi put. „Vala, baš! Svega mi!“

Nik klimnu glavom. Vрати beležnicu i olovku u džep. Ponovo prekri usta rukom i odmahnu glavom. Poklopi uši rukama i odmahnu glavom. Stavi levu šaku preko grla i odmahnu glavom.

Kulen se isceri, zbnunjen. „Zubobolja? Ja sam jednom to imô. Bre, al' je bolelo. Vala baš! Svega mi!“

Nik odmahnu glavom i ponovo izvede svoju nemu predstavu. Sada je Kulen pretpostavio da ga bole uši. Nik je na to digao ruke i prišao svom bajsu. Boja je bila ogrebaná, ali činilo se da na njemu nema oštećenja. Popeo se i odvezao malo ulicom. Da, bajs je bio u redu. Kulen je trčkarao kraj njega i zadovoljno se osmehivao. Nije skidao pogled sa Nika. On nikoga nije sreo gotovo čitave sedmice.

„Zar ti se ne priča?“ upitao je, ali Nik se nije osvrnuo niti bilo čime pokazao da ga je čuo. Tom ga povuče za rukav i ponovi pitanje.

Čovek na biciklu je prekrio usta rukom i odmahnuo glavom. Tom se namrštio. Sada je čovek postavio bajs na preklopnu nožicu i zagledao se u izloge prodavnica. Učinilo se da je video ono što mu je trebalo, pošto je prišao pločniku, a onda i drogeriji gospodina Nortona. Ako je mislio da uđe unutra, džaba mu bilo, pošto je radnja bila zaključana. Gospodin Norton je napustio grad. Izgleda da su gotovo svi zaključali radnje i kuće i napustili grad, osim mame i njene drugarice, gospeđe Blejkli, a obe su sada bile mrtve.

Čovek koji nije govorio sad je pokušavao da otvori vrata. Tom je mogao da mu kaže kako mu to ne vredi, iako na vratima visi znak OTVORENO. Znak OTVORENO je lagao. Živa šteta, pošto bi Tom strašno voleo da popije sodu sa sladoledom. Ona je bila mnogo bolja od viskija, koji mu je isprva prijaó, da bi ga zatim uspavao, a potom bi ga glava bolela kao da će se raspolutiti. Zaspao je kako bi se ratosiljao glavobolje, ali sanjao je mnogo ludačkih snova o čoveku u crnom odelu poput onoga koje je stalno nosio velečasni Difenbejker. Čovek u crnom odelu ga je progonio kroz snove. On je Tomu izgledao kao veoma zao čovek. Jedini razlog zbog kojeg se prepustio piću bilo je to što nije smeo tako da radi, tata mu je to rekao, mama takođe, ali svi su otišli, pa šta onda? Piće ako mu je do toga.

Ali šta to sada radi čovek koji ne govori? Uzeo je korpu za otpatke s pločnika kako bi... šta? Polomio izlog gospodina Nortona? TRAS! Boga mu poljubim, baš je to uradio! A sad zavlači ruku i otključava vrata...

„Hej, čoveče, ne smeš to da radiš!“ povikao je Tom glasom koji je pulsirao od ogorčenosti i uzbuđenja. „To nije zakonito! M-E-S-E-C, što se čita *nezakonito*. Zar ne znaš...“

Ali čovek je već ušao i nije se ni osvrnuo.

„Ama, šta je s tobom, da nisi možda gluv?“ doviknuo mu je Tom uvređeno. „Vala baš! Zar si...“

Zaćutao je. Živost i uzbuđenje nestali su mu sa lica. Ponovo se pretvorio u isključenog robota. U maju nije bilo neobično videti Benavog Toma u takvom stanju. Išao bi ulicom, zagledao izloge sa većito zadovoljnim izrazom na blago zaobljenom skandinavskom licu, a onda bi se odjednom ukopao u mestu i isključio. Neko bi možda viknuo „*Ode Tom!*“ i začuo bi se smeh. Ukoliko bi tata bio sa njim, namrštio bi se i čušnuo Toma laktom, možda čak i uporno udarao u rame sve dok se Tom ne vrati među žive. Ali Tomov tata je u prvoj polovini 1988. bio sve manje tu, pošto je švrljao sa crvenokosom kelnericom koja je radila u Bumerovoj kafani sa roštiljem. Ona se zvala Didi Pekalot (i ljudi su se ludo sprdali tim imenom*), i pre otprilike godinu dana, ona i Don Kulen su pobešli zajedno. Viđeni su samo jednom, u jeftinoj buvari od obližnjeg motela, u gradu Slepautu u Oklahomi, i od tada im više nije bilo ni traga ni glasa.

Ljudi su većinom Tomovu iznenadnu obamrlost tumačili kao dodatni znak retardiranosti, ali to su zapravo bile prilike kada je on gotovo normalno razmišljao. Proces ljudskog mišljenja zasniva se (ili nam tako makar psiholozi govore) od dedukcije i indukcije, a retardirani čovek nije sposoban za deduktivne i induktivne skokove. Tamo negde unutra postoje pregoreli vodovi, kola pod kratkim spojem, loše povezani prekidači. Tom Kulen nije bio teško retardiran i mogao je da prepozna je jednostavne veze. Ponekad – za vreme svoje obamrlosti – bio je kadar za uspostavljanje prefinjenijih induktivnih ili deduktivnih veza. On bi osetio mogućnost stvaranja takve veze onako kako bi normalna osoba osetila da joj je nečije ime „na vr’ jezika“. Kad bi se to dogodilo, Tom bi otpisao svoj stvarni svet, koji se svodio samo na protok senzornih doživljaja iz trenutka u trenutak, i upustio se u sopstveni um. Bio bi nalik na čoveka u mračnoj nepoznatoj sobi koji drži utikač lampe u ruci i puži po podu, udara u stvari i slobodnom rukom pipa ne bi li pronašao električni šteker. A kada bi ga našao – a to nije bilo uvek – došlo bi do bleska svetlosti i on bi jasno sagledao sobu (ili zamisao). Tom je bio biće čula. Na spisku njegovih omiljenih stvari

---

* *Packalotte* – ima je. (Prim. prev.)

bio je ukus sode sa sladoledom u drogeriji gospodina Nortona, posmatranje kako neka lepa devojka u kratkoj haljini čeka na čošku da pređe ulicu, miris jorgovana, dodir svile. Ali više od svega toga, on je voleo ono neopipljivo, voleo je trenutak uspostavljanja veze, uključivanja prekidača (makar trenutno), paljenja svetla u mračnoj prostoriji. To se nije dešavalo uvek; veza mu je često izmicala. Ovog puta nije.

Rekao je: *Ama, šta je s tobom, da nisi možda gluv?*

Čovek se nije ponašao kao da je čuo ono što je Tom govorio, osim kada je gledao pravo u njega. I nije Tomu rekao ništa, čak ni zdravo. Ljudi ponekad nisu odgovarali Tomu kada bi ih nešto pitao zato što im je nešto na njegovom licu govorilo da mu fali daska u glavi. Ali kad bi se to dogodilo, osoba koja mu nije odgovorila izgledala je besno, tužno ili nekako rumeno. Ovaj čovek se nije tako ponašao – pokazao je Tomu krug napravljen palcem i kažiprstom i Tom je znao da to znači kako je sve u redu... ali i dalje nije govorio.

Ruke preko ušiju i odmahivanje glavom.

Ruke preko usta i isto to.

Ruke preko grla, i opet isto.

Soba je osvetlela; veza je bila uspostavljena.

„Svega mi!“ reče Tom, i živost mu se vrati u lice. Zakrvavljene oči mu zasjaše. On požuri u Nortonovu drogeriju, zaboravivši da je takav postupak nezakonit. Čovek koji nije govorio štrcao je nešto što je mirisalo na „baktin“ u vatu i onda brisao tom vatom čelo.

„Hej, čoveče!“ reče Tom i požuri do njega. Čovek koji nije govorio nije se okrenuo. Tom je na trenutak bio zbunjen, a onda se setio. Kucnuo je Nika po ramenu i Nik se okrenuo. „Ti si gluv i nem, je l' da? Ne možeš da čuješ! Ne možeš da pričaš! Je l' da?“

Nik je na to klimnuo glavom. A za njega je Tomova reakcija bila potpuno zaprepašćujuća. Tom je poskočio i mahnito zatapšao rukama.

„Smislio sam to! Ura za mene! Smislio sam to sâm! Ura za Toma Kulena!“

Nik je morao da se isceri. Nije mogao da se seti kada je njegov hendi-kep doneo nekome toliko zadovoljstva.

Ispred sudnice je bio mali trg, a na tom trgu je stajao kip marinca sa opremom i naoružanjem iz Drugog svetskog rata. Na ploči ispod njega pisalo je da je taj spomenik posvećen momcima iz sreza Harper koji su podneli KRAJNJU ŽRTVU ZA SVOJU ZEMLJU. U hladovini tog spomenika Nik

Andros i Tom Kulen su sedeli, jeli Andervudovu konzervisanu šunku i Andervudovu konzervisanu piletinu na čipsu od krompira. Nik je imao slovo *x* od hanzaplasta na čelu iznad levog oka. Čitao je Tomu sa usana (što je bilo pomalo teško, pošto je Tom neprestano trpao hranu u usta dok je pričao) i pomislio kako mu je više dosadilo da jede hranu iz konzervi. Sada bi mu zapravo najviše prijala velika šnicla sa svim mogućim prilozima.

Tom nije prestajao da priča otkad su seli. Prilično se ponavljao i često ubacivao *Vala baš!* i *Svega mi!* kao začin. Niku to nije smetalo. Nije znao koliko mu zaista nedostaju drugi ljudi sve dok nije sreo Toma, niti koliko se potajno plašio da je on jedini preživeo na čitavoj zemlji. U jednom trenutku mu je čak palo na pamet da je bolest možda pobila sve na svetu osim gluvonemih. Sada, pomislio je i nasmešio se u sebi, mogao je da razmatra mogućnost da je pobila sve na svetu osim gluvonemih i mentalno zaostalih. Ta pomisao, koja mu je izgledala zabavno u dva po podne, na suncu letnjeg popodneva, vratiće se da ga proganja te noći i neće mu izgledati nimalo smešna.

Pitao se šta Tom misli, kuda su nestali svi ti ljudi. Već je čuo o Tomovom tati, koji je nekoliko godina ranije pobegao s nekom kelnericom, o Tomovom zaposlenju na Norbutovoj farmi, gde je obavljao sitne poslove, i o tome kako je gospodin Norbut pre dve godine zaključio da se Tom „dovoljno dobro snalazi“ da mu se poveri rukovanje sekirom, o „velikim momcima“ koji su jedne noći zaskočili Toma i o tome kako ih je on „sve stresao sa sebe sve dok nisu bili kô mrtvi, a jednoga od njih je smestio u bolnicu zbog preloma, M-E-S-E-C, to se piše prelom, eto, to je Tom Kulen uradio“, pa je čuo i o tome kako je Tom pronašao svoju majku u kući gospođe Blejkli, kako su obe bile mrve u dnevnoj sobi, pa se Tom iskrao odatle. Isus nije smerao da dođe i povede mrtve na nebo dok neko to posmatra, kazao je Tom (Nik je pomislio kako je Tomov Isus neka vrsta naopakog Deda Mraza, koji podiže mrtve kroz dimnjak umesto da tuda spušta poklone). Ali nije rekao ništa o tome kako je Mej potpuno prazan i kako se na putu koji prolazi kroz varoš prav kao strela ništa ne pomera.

Spustio je blago ruku na Tomove grudi i zaustavio bujicu reči.

„Šta je?“ upita Tom.

Nik zamahnu rukom u velikom krugu kako bi pokazao zgrade u centru gradića. Iskrivi lice u burlesknom izrazu iznenađenja, nabravši čelo, nahirivši glavu, počevši se po potiljku. Onda prošeta prstima po travi i završi tako što se upitno zagledao u Toma.

Ono što je video bilo je zabrinjavajuće. Tom kao da je umro sedeći uspravno, toliko mu je lice postalo nepomično. Njegove oči, koje su samo trenutak pre toga svetlucale zbog svega što je želeo da ispriča, bile su sada mutni plavi klikeri. Usta su mu visila otvorena tako da Nik video ovlaženi komad čipsa na jeziku. Šake su mu mlitavo ležale u krilu.

Zabrinut, Nik pruži ruku da ga dodirne. Pre nego što je stigao to da uradi, Tomovo telo se trže. Očni kapci mu uzdrhtaše i živost mu se vrati u oči kao voda koja puni vedro. On se isceri. Ono što se upravo dogodilo ne bi moglo biti jasnije ni da mu se reč EUREKA pojavila u balonu iznad glave.

„Ti bi to da znaš kud su svi ljudi otišli!“ uskliknu Tom.

Nik snažno zaklima glavom.

„Pa, valjda su otišli u Kansas Siti“, reče Tom. „Vala baš, da. Svi stalno pričaju o tome koliko je ovo mala varoš. Ništa se ne dešava. Nema zabave. Propala je čak i sala za vožnju rolera. Sad je tu samo drajv-in, a i tamo puštaju jedino one bezvezne filmove. Moja mama uvek kaže da se ljudi sele, al’ se nikad ne vraćaju. Baš kô moj taja, što je odmaglio s kelnericom iz Bumerovog kafića, zvala se M-E-S-E-C, tako se piše Didi Pekalot. Zato je valjda i svima drugima dozlogrdilo, pa su se nadigli i otišli u isto vreme. Mora da su otišli u Kansas Siti, vala baš, svega mi! Sigurno su tamo otišli. Osim gospođe Blejklji i moje mame. Njih će Isus da odnese gore na nebo i da ih ljulja u svom večitom narečju.“

Tomov monolog je krenuo iznova.

Otišli u Kansas Siti, pomisli Nik. Što se *mene* tiče, možda i jeste tako. Sve koji su preostali na ovoj sirotoj i tužnoj planeti uzela je božja ruka da ih ljulja u svom večitom „narečju“, ili su se zaputili u Kansas Siti.

Zavalio se i očni kapci su mu zatreperili tako da su se Tomove reči razlomile u vizuelni ekvivalent kakve moderne pesme, bez velikih slova, poput dela e. e. kamingsa:

majka je rekla
da nemam
ali ja sam njima rekao da im je bolje
da ne čačkaju mečku

Prethodne noći, koju je proveo u ambaru, ružno je sanjao, a sada, punog stomaka, želeo je samo...

Stephen King

vala baš
M-E-S-E-C, tako se piše
naravski da želim

Nik je zaspao.

Pri buđenju, prvo što se upitao onako omamljeno, kao kada duboko odspavate neko vreme usred dana, zbog čega se toliko znoji. Kada se uspravio u sedeći položaj, shvatio je. Bilo je petnaest do pet po podne, prespavao je više od dva i po sata i sunce se pomolilo iza ratnog spomenika. Ali to nije bilo sve. Tom Kulen ga je, u savršenoj orgiji brižnosti, pokrio kako se ne bi prehladio. Dvostrukim ćebetom i jorganom.

Zbacio je to sa sebe, ustao, protegnuo se. Tom nije bio u vidokrugu. Nik je polako pošao prema glavnom ulazu na trg, zapitavši se šta da radi – i uopšte, da li bilo šta da radi – povodom Toma... ili sa njim. Retardirani čova se hranio u prodavnici iz lanca A&P, s druge strane gradskog trga. On nije želeo da ode tamo i izabere ono što želi da jede na osnovu slika etiketa na konzervama pošto su, kako je Tom rekao, vrata supermarketa bila otključana.

Nik se dokono zapitao šta bi Tom uradio da nije bilo tako. Pretpostavlja je da bi, kad dovoljno ogladni, zaboravio na obzire, ili ih povremeno ostavio po strani. Ali šta će biti s njim kada sva hrana nestane?

Ali nije ga to zaista brinulo u vezi s Tomom. Brinula ga je jadna oduševljenost sa kojom ga je taj čovek dočekao. Možda je retardiran, pomislio je Nik, ali nije toliko retardiran da ne oseća usamljenost. I njegova majka i žena koja je igrala ulogu njegove tetke bile su mrtve. Njegov tata je odavno već pobeгаo. Njegov poslodavac, gospodin Norbut, i svi drugi iz Meja umakli su u Kansas Siti jedne noći dok je Tom spavao, ostavivši ga za sobom da lunja gore-dole Glavnom ulicom kao blago poremećeni duh. I latio se stvari koje mu nisu nimalo trebale – kao što je viski. Ako se ponovo bude napio, možda će sebi nauditi. A ako sebi bude naudilo, neće tu biti nikoga da se brine o njemu, tako da će to za njega verovatno biti kraj.

Ali... gluvonemi i mentalno zaostali? Od kakve bi uopšte koristi mogli biti jedan drugome? Tip koji ne može da govori i drugi, koji ne može da misli. Pa, to baš i nije bilo fer. Tom je mogao makar malo da misli, ali nije umeo da čita, a Nik nije imao nikakve iluzije o tome koliko će vremena biti potrebno da se umori od pantomime s Tomom Kulenom. Mada se *Tom* od nje ne bi umorio. Vala, baš.

Stao je na pločniku tik ispred ulaza u park, ruku nabijenih u džepove. Pa, odlučio je, mogu ovde s njim provesti noć. Jedna noć nije važna. Ako ništa drugo, mogu da mu priprelim pristojan obrok.

Malo osokoljen time, on pođe da pronade Toma.

Nik je tu noć prespavao u parku. Nije znao gde je Tom spavao, ali kada se sledećeg jutra probudio, pomalo vlažan od rose, ali inače prilično raspoložen, prvo što je video kada je prešao preko gradskog trga bio je Tom, koji je čučao iznad flote automobila igračkara i velike plastične benzinske pumpe.

Tom je sigurno zaključio da je, kad već nema ničeg lošeg u tome da provali u Nortonovu drogeriju, sasvim u redu da provali i u neku drugu radnju. Sedeo je na ivičnjaku prodavnice jeftine robe, leđima okrenut Niku. Uz pločnik je naređao četrdesetak modela kola. Kraj njih je ležao šrafčiger kojim je Tom na silu otvorio vitrinu sa izloženim primercima. Bili su tu „jaguari“, „mercedes-bencovi“, „rols-rojsevi“, umanjeni model „bentlija“ sa dugačkom oblogom boje zelene kao limet, jedan „lambordžini“, „kord“, deset centimetara dugi nabudženi „pontijak bonevil“, „korveta“, „maserati“ i – bog sveti neka nas pazi i čuva, „mun“ iz 1933. Tom je bio pogrbljen iznad njih, sav zadubljen, uvezio ih je u garažu i izvezio iz nje, punio ih kod igračke pumpe. Jedan lift u odeljku za popravke je radio, primetio je Nik, i Tom bi s vremena na vreme podigao jedan od automobila na njemu i tobože nešto radio ispod njega. Da je bio u stanju da čuje, čuo bi u gotovo savršenoj tišini zvuk mašte Toma Kulena na delu – *brrrrrrr* vibriranja njegovih usana dok je izvezio kola na asfalt „fišer-prajsa“, *č-č-č-č-ding!* benzinske pumpe pri točenju, *šššššššššš* podizanja i spuštanja lifta. Štaviše, mogao bi da uhvati i deo razgovora između vlasnika pumpe i malih ljudi u malim kolima: *Da napunim, gospodine? Običan? Važi se! Samo da vam sredim tu šoferšajbnu, gospođo. Mislim da je u pitanju karburator. Da ga mi lepo dignemo, pa da pogledamo odozdo. Toaleti? Nego šta! Tamo, odma' iza čoška!*

A iznad toga, nadneseno kilometrima na sve četiri strane sveta, nebo koje je bog dodelio tom malom delu Oklahome.

Nik pomisli: *Ne mogu ga ostaviti. Ne mogu to da uradim.* I najednom ga obuze gorka i potpuno neočekivana tuga, osećanje toliko duboko da je na trenutak pomislio da će zaplakati.

Otišli su u Kanzas Siti, pomisli on. Eto šta se dogodilo. Svi su otišli u Kanzas Siti.

Nik pređe ulicu i kucnu Toma po mišici. Tom skoči i osvrnu se. Veliki osmeh pun krivice razvuče mu usne, a rumenilo poče da mu se penje iz okovratnika košulje.

„Znam da je to za dečake, a ne za odrasle ljude“, reče on. „Znam to, vala baš, taja mi je rekô.“

Nik slegnu ramenima, osmehnu se, raširi ruke. Tom je izgledao kao da je osetio veliko olakšanje.

„Sad je sve moje. Moje, ako hoću. Ako si ti mogao da uđeš u drogeriju i uzmeš nešto, onda sam ja mogao da uđem u ovu ovde radnju i da uzmem nešto. Vala baš, zar ne? Ne moram to da vraćam, je l' da?“

Nik odmahnu glavom.

„Moje“, reče Tom zadovoljno i ponovo se okrenu garaži. Nik ga ponovo kucnu i Tom se osvrnu. „Šta je bilo?“

Nik ga povuče za rukav i Tom poslušno ustade. Nik ga povede ulicom do mesta gde je njegov bicikl stajao oslonjen na nogaru. Pokaza na sebe. Potom na bajs. Tom klimnu glavom.

„Naravski. Taj bajs je tvoj. A ona 'teksako' garaža je moja. Ja neću uzeti tvoj bajs, a ti nećeš uzeti moju garažu. Vala baš!“

Nik odmahnu glavom. Pokaza na sebe. Na bajs. A onda niz Glavnu ulicu. Mahnu: zbogom.

Tom se gotovo sasvim umiri. Nik sačeka. Tom reče s oklevanjem: „Ideš dalje, čoveče?“

Nik klimnu glavom.

„Ne želim da odeš!“ istrtlja Tom. Oči su mu bile razrogačene i veoma plave, i u njima su svetlucale suze. „Dopadaš mi se! Neću da i ti odeš u Kansas Siti!“

Nik privuče Toma sebi i zagrlj ga. Pokaza na sebe. Na Toma. Na bajs. Na put koji je vodio iz grada.

„Ne kapiram“, reče Tom.

Nik strpljivo ponovi sve. Sada pridoda i mahanje u znak pozdrava, i u naletu nadahnuća podiže Tomu ruku i mahnu i njom.

„Hoćeš da pođem s tobom?“ upita Tom. Osmeh oduševljenja punog neverice ozari mu lice.

Nik klimnu glavom s olakšanjem.

„Naravski!“ viknu Tom. „Tom Kulen će da ide! Tom će...“ Zaćutao je, i deo zadovoljstva izgubio mu se sa lica, pa je oprezno pogledao Nika. „Smem li da ponesem svoju garažu?“

Nik kratko razmisli o tome, pa potvrdno klimnu glavom.

„Važi!“ Tomov kez se ponovo pojavi kao sunce iza oblaka. „Tom Kulen će da ide!“

Nik ga povede do bajsa. Pokaza na Toma, a potom na bicikl.

„Nikad nisam vozio takav“, reče Tom sumnjičavo, odmeravajući pogledom menjač i visoko, usko sedište. „Mislim da je bolje da to ne radim. Tom Kulen bi pao s tako lepog bajsa.“

Ali Nik je svejedno bio ohrabren. Rečenica *Nikad nisam vozio takav* značila je da je vozio neku vrstu bicikla. Trebalo je samo da nađu neki dobar i jednostavan. Tom će ga usporiti, to je neminovno, ali na kraju krajeva, možda ne previše. I uostalom, čemu žurba? Snovi su samo snovi. Ali osećao je unutrašnji poriv da požuri, nešto toliko jako a opet neprepoznatljivo, da se svodilo na podsvesnu zapovest.

Poveo je Toma do njegove benzinske pumpe. Pokazao je na nju, a onda se osmehnuo i klimnuo Tomu glavom. Tom revnosno čučnu, i tada mu ruka zastade usred posezanja za nekolicinom automobila. On podiže pogled prema Niku, lica zabrinutog i očigledno podozrivog. „Nećeš da odeš bez Toma Kulena, je l' da?“

Nik odlučno odmahnu glavom.

„Dobro“, reče Tom i okrenu se, siguran, svojim igračkama. Pre nego što je stigao sam sebe da zaustavi u tome, Nik mu prokuštra kosu. Tom ga pogleda odozdo i stidljivo se osmehnu. Nik mu uzvratil osmehom. Ne, ne može ga tek tako ostaviti. Nikako ne može.

Već je gotovo došlo podne pre nego što je pronašao bicikl koji će, po njegovom mišljenju, biti pogodan za Toma. Nije očekivao da na to utroši toliko vremena, ali iznenadujuća većina ljudi zaključala je svoje kuće, garaže i pomoćne zgrade. U najvećem broju slučajeva morao je da viri u mračne garaže kroz prljave prozore prekrivene paučinom, u nadi da će ugledati odgovarajući bicikl. Dobra tri sata je tabanao od ulice do ulice i znoj je navirao iz njega dok mu je sunce uporno tuklo u potiljak. U jednom trenutku se vratio da ponovo pogleda radnju „Zapadni auto“, ali nije mu vredelo; dva bajsa u izlogu bili su muški i ženski trobrzinci, a sve ostalo je bilo nemontirano.

Na kraju je pronašao ono što je tražio u jednoj maloj, izdvojenoj garaži na južnom kraju grada. Garaža je bila zaključana, ali – imala je jedan prozor dovoljno velik da se on kroz njega provuče. Nik je polomio staklo kamenom i pažljivo povadio krhotine iz starog, trošnog gita. U unutrašnjosti garaže bilo je eksplozivno vrelo i osećao se jaki zadah ulja i prašine.

Bajs, staromodni „švin“ za dečake, stajao je kraj deset godina starog „mercedes“ karavana sa ćelavim gumama i oljuskanim podnim oplatama.

Kakva me sreća prati, taj prokleti bajs je sigurno pokvaren, pomislio je Nik. Nema lanac, gume su mu izbušene, i tako to. Ali ovaj put, sreća ga je poslužila. Bajs se lako kotrljao. Gume su bile napumpane i imale su dobre šare; činilo se da su svi šrafovi i zupčanici zategnuti. Na bajsu nije bilo korpe, to je morao da popravi, ali postojao je štitnik za lanac, a uredno okačena na zid između grabulje i lopate za sneg visila je dodatna nagrada: gotovo nova ručna „brigs“ pumpa.

Tragao je još malo i pronašao kanticu mašinskog ulja na polici. Nik je seo na napukli betonski pod, više ne mareći za vrućinu, i pažljivo podmazao oba zupčanika. Pošto je to završio, zatvorio je kanticu sa uljem i pažljivo je odložio u džep pantalona.

Privezao je parčetom kanapa pumpu za bicikl za nosač paketa na zadnjem blatobranu „švina“, a onda otključao vrata garaže i izgurao ga napolje. Svež vazduh mu nikada pre nije tako slatko zamirisao. Sklopio je oči, udahnuo duboko, odgurao bajs na drum, popeo se na njega i povezao se polako Glavnom ulicom. Bajs se vozio sasvim lepo. Biće to prava stvar za Toma... pod pretpostavkom da on uopšte ume da ga vozi.

Parkirao ga je pored svog „relija“ i ušao u prodavnicu. Pronašao je žičanu korpu pogodne veličine na gomili sportske opreme u zadnjem delu radnje i okretao se da izađe sa korpom pod miškom, kad mu je pogled zastao na još jednoj stvari: bila je to „klakson“ sirena sa hromiranom trubicom i velikom crvenom gumenom loptom. Iscerivši se, Nik je stavio sirenu u korpu, a onda prešao u odeljenje za alat kako bi pronašao šrafciğer i francuski ključ na podešavanje. Onda je izašao. Tom je ležao mirno opružen u hladovini starog marinca iz Drugog svetskog rata na gradskom trgu i dremao.

Nik je stavio korpu na volan „švina“ i pored nje prikačio sirenu. Vratio se u prodavnicu i izašao sa pozamašnom platnenom torbom.

Poneo ju je do supermarketa i napunio je konzervisanim mesom, voćem i povrćem. Zastao je kod konzervi sa čili-pasuljem kada je video da preko gondole preko puta preleće senka. Da je bio u stanju da čuje, već bi bio svestan toga da je Tom pronašao svoj bajs. Promukli i otegnuti zov sirene – *Ha-UUU-Ga!* prolamao se ulicom, zajedno sa kikotom Toma Kulena.

Nik je gurnuo vrata supermarketa, otvorio ih i video kako Tom jurca Glavnom ulicom sav važan, dok plava kosa i kraj košulje vijore za njim, i stiska lopticu sirene iz sve snage. Kod pumpe Arko koja je označavala

završetak poslovne četvrti, brzo se okrenuo i dovezao se natrag. Na licu mu je bio ogroman, trijumfalni kež. „Fišer-prajs“ garaža je bila u korpi njegovog bicikla. Džepovi pantalona i njegove košulje boje peska bili su naduveni od „korgi“ automobilčića. Sunce je sijalo jarko, tako da se odbijalo u krugovima od žbica točkova. Pomalo setno, Nik požele da može da čuje zvuk sirene, samo kako bi ustanovio da li bi mu ona pričinila toliko zadovoljstva koliko i Tomu.

Tom mu mahnu i produži ulicom. Na drugom kraju poslovne četvrti, skrenuo je ponovo i povezao natrag, stiskajući i dalje sirenu. Nik ispruži ruku, kao policajac koji mu naređuje da stane. Tom naglo zaustavi bajs ispred njega. Znoj mu je izbio na licu u krupnim kapima. Gumeno crevo pumpe za bicikl se klatilo. Tom je brektao i cerio se.

Nik pokaza na izlaz iz grada i mahnu za zbogom.

„Smem stvarno da poneseš garažu?“

Nik klimnu glavom i namaknu remen platnene torbe preko Tomovog bikovskog vrata.

„Idemo odmah sad?“

Nik ponovo klimnu glavom. Napravi krug palcem i kažiprstom.

„U Kansas Siti?“

Nik odmahnu glavom.

„Gde god nam se prohte?“

Nik klimnu. Da. Gde god nam se prohte, pomisli, ali to „gde god“ najverovatnije će biti negde u Nebraski.

„Auh!“ reče Tom srećno. „Važi! Da! Auh!“

Izašli su na put broj 283, koji je vodio na sever, i vozili samo dva i po sata, kada su na zapadu počeli da se gomilaju gromovni oblaci. Oluja ih je brzo zaskočila, na prozračnoj maramici kiše. Nik nije mogao da čuje grmljavinu, ali video je račvanje munja koje su palacale iz oblaka prema zemlji. Bile su dovoljno jarke da mu zaslepe oči plavičastoljubičastim svetlosnim otiscima. Dok su se približavali predgrađu Rostona, gde je Nik smerao da skrenu na istok putem broj 64, veo kiše ispod oblaka nestao je i nebo je poprimilo mirnu i neobično zlokobnu nijansu žute boje. Vetar, koji mu je osvežavajuće hladio levi obraz, potpuno je zamro. Postao je izuzetno nervozan, ne znajući zašto, i čudnovato nespretnan. Niko mu nikada nije rekao da je jedan od malobrojnih nagona koje čovek deli sa nižim životinjama upravo ta reakcija na iznenadni i nagli pad vazdušnog pritiska.